

ਮਾਰੂ ਸੋਲਹੇ ਮਹਲਾ ੫ ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਏਕੋ ਤੂ ਹੈ ॥ ਬਾਣੀ ਤੇਰੀ ਸ੍ਰਵਣਿ
ਸੁਣੀਐ ॥ ਦੂਜੀ ਅਵਰ ਨ ਜਾਪਸਿ ਕਾਈ ਸਗਲ ਤੁਮਾਰੀ ਧਾਰਣਾ ॥ ੧॥ ਆਪਿ ਚਿਤਾਰੇ ਅਪਣਾ
ਕੀਆ ॥ ਆਪੇ ਆਪਿ ਆਪਿ ਪ੍ਰਭੁ ਥੀਆ ॥ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਰਚਿਓਨੁ ਪਸਾਰਾ ਆਪੇ ਘਟਿ ਘਟਿ
ਸਾਰਣਾ ॥ ੨॥ ਇਕਿ ਉਪਾਏ ਵਡ ਦਰਵਾਰੀ ॥ ਇਕਿ ਉਦਾਸੀ ਇਕਿ ਘਰ ਬਾਰੀ ॥ ਇਕਿ ਭੂਖੇ
ਇਕਿ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਏ ਸਭਸੈ ਤੇਰਾ ਪਾਰਣਾ ॥ ੩॥ ਆਪੇ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਾਚਾ ॥ ਓਤਿ ਪੋਤਿ
ਭਗਤਨ ਸੰਗਿ ਰਾਚਾ ॥ ਆਪੇ ਗੁਪਤੁ ਆਪੇ ਹੈ ਪਰਗਟੁ ਅਪਣਾ ਆਪੁ ਪਸਾਰਣਾ ॥ ੪॥ {ਪੰਨਾ
1076}

ਪਦਅਰਥ:- ਦੀਸੈ—ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਕੋ ਤੂ ਹੈ—ਸਿਰਫ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੈ। ਬਾਣੀ—ਆਵਾਜ਼। ਸ੍ਰਵਣਿ—ਕੰਨ ਨਾਲ।
ਸੁਣੀਐ—ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਵਰ—ਹੋਰ। ਕਾਈ—{ਲਫਜ਼ ‘ਕੋਈ’ ਪੁਲਿੰਗ ਹੈ, ਅਤੇ ‘ਕਾਈ’ ਇਸਤ੍ਰੀ-ਲਿੰਗ
ਹੈ}। ਸਗਲ—ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ। ਧਾਰਣਾ—ਆਸਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।1।

ਚਿਤਾਰੇ—ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕੀਆ—ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ (ਜਗਤ)। ਆਪੇ—ਆਪ ਹੀ।
ਥੀਆ—(ਹਰ ਥਾਂ ਮੌਜੂਦ) ਹੈ। ਉਪਾਇ—ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ। ਰਚਿਓਨੁ—ਉਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਨੇ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਪਸਾਰਾ—
ਜਗਤ-ਖਿਲਾਰਾ। ਘਟਿ ਘਟਿ—ਹਰੇਕ ਘਟ ਵਿਚ। ਸਾਰਣਾ—ਸਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।2।

ਇਕਿ—{ਲਫਜ਼ ‘ਇਕ’ ਤੋਂ ਬਹੁ-ਵਚਨ} ਕਈ। ਦਰਵਾਰੀ—ਦਰਬਾਰ ਵਾਲੇ। ਉਦਾਸੀ—ਵਿਰਕਤ।
ਘਰਬਾਰੀ—ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ। ਭੂਖੇ—ਭੁੱਖੇ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਏ—ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਜੇ ਹੋਏ। ਸਭਸੈ—
ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ। ਪਾਰਣਾ—ਪਰਣਾ, ਆਸਰਾ।3।

ਸਤਿ—{sÄX} ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ਸਾਚਾ—ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ਓਤਿ ਪੋਤਿ—ਤਾਣੇ ਪੇਟੇ
ਵਿਚ {ਓਤ—ਉਣਿਆ ਹੋਇਆ। ਪੋਤ—ਪ੍ਰੋਤ, ਪ੍ਰੋਤਾ ਹੋਇਆ}। ਸੰਗਿ—ਨਾਲ। ਰਾਚਾ—ਰਚਿਆ-ਮਿਚਿਆ,
ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ਗੁਪਤੁ—ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ। ਆਪੁ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ। ਪਸਾਰਣਾ—ਖਿਲਾਰਿਆ ਹੋਇਆ
ਹੈ।4।

ਅਰਥ:- ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! (ਜਗਤ ਵਿਚ) ਜੋ ਕੁਝ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿਰਫ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੈ। (ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ
ਹੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ) ਤੇਰਾ ਹੀ ਬੋਲ ਕੰਨੀਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇਰੀ ਹੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੋਈ ਭੀ ਸ਼ੈ
ਤੈਥੋਂ ਵੱਖਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸ ਰਹੀ।1।

ਹੇ ਭਾਈ! ਆਪਣੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਹੈ।
ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਜਗਤ-ਪਸਾਰਾ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ
(ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਦੀ) ਸਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।2।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਕਈ ਵੱਡੇ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਕਈ ਤਿਆਗੀ ਤੇ ਕਈ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਤੂੰ
ਕਈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਸਦਾ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਕਈ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਰੱਜੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਹੈ।3।

ਹੇ ਭਾਈ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਿਰਫ ਆਪ ਹੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਤਾਣੇ ਪੇਟੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ
ਰਚਿਆ-ਮਿਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। (ਜੀਵਾਤਮਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ) ਆਪ ਹੀ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ,
ਇਹ ਦਿੱਸਦਾ ਪਸਾਰਾ ਭੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। (ਜਗਤ-ਰੂਪ ਵਿਚ) ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਖਿਲਾਰਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ।4।

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦ ਹੋਵਣਹਾਰਾ ॥ ਉਚਾ ਅਗਮੁ ਅਥਾਹੁ ਅਪਾਰਾ ॥ ਉਣੇ ਭਰੇ ਭਰੇ ਭਰਿ ਉਣੇ ਏਹਿ
 ਚਲਤ ਸੁਆਮੀ ਕੇ ਕਾਰਣਾ ॥ ੫ ॥ ਮੁਖਿ ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੇ ਸਾਹਾ ॥ ਨੈਣੀ ਪੇਖਾ ਅਗਮ ਅਥਾਹਾ ॥
 ਕਰਨੀ ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰਿਆ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਸਗਲ ਉਧਾਰਣਾ ॥ ੬ ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖਹਿ
 ਕੀਤਾ ਅਪਣਾ ॥ ਜੀਅ ਜੰਤ ਸੇ ਈ ਹੈ ਜਪਣਾ ॥ ਅਪਣੀ ਕੁਦਰਤਿ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ
 ਨਿਹਾਲਣਾ ॥੭॥ ਸੰਤ ਸਭਾ ਜਹ ਬੈਸਹਿ ਪ੍ਰਭ ਪਾਸੇ ॥ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਹਰਿ ਚਲਤ ਤਮਾਸੇ ॥ ਗੁਣ
 ਗਾਵਹਿ ਅਨਹਦ ਧੁਨਿ ਬਾਣੀ ਤਹ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਚਿਤਾਰਣਾ ॥ {ਪੰਨਾ 1077}

ਪਦਅਰਥ:- ਸਦ-ਸਦਾ। ਹੋਵਣਹਾਰਾ—ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਸਕਣ ਵਾਲਾ। ਅਗਮੁ—ਅਪਹੁੰਚ। ਅਪਾਰਾ—ਬੇਅੰਤ।
 ਉਣੇ—ਸੱਖਣੇ। ਭਰਿ—ਭਰ ਕੇ। ਏਹਿ—{ਲਫਜ਼ 'ਏਹ' ਤੋਂ ਬਹੁ-ਵਚਨ}। ਚਲਤ—{ਬਹੁ-ਵਚਨ} ਕੌਤਕ।5।

ਮੁਖਿ—ਮੂੰਹ ਨਾਲ। ਸਾਲਾਹੀ—ਸਾਲਾਹੀ, ਮੈਂ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਾਂ। ਸਚੇ ਸਾਹਾ—ਹੇ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਸ਼ਾਹ!
 ਨੈਣੀ—ਨੈਣੀ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ। ਪੇਖਾ—ਪੇਖਾਂ, ਮੈਂ ਵੇਖਾਂ। ਕਰਨੀ—ਕਰਨੀ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ। ਸੁਣਿ—ਸੁਣ ਕੇ।
 ਸਾਹਿਬ—ਹੇ ਸਾਹਿਬ! ਸਗਲ—ਸਾਰੇ ਜੀਵ।6।

ਵੇਖਹਿ—ਤੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈਂ, ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਕਰਿ—(ਪੈਦਾ) ਕਰ ਕੇ। ਸੋਈ—ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਹੀ। ਆਪੇ—
 ਆਪ ਹੀ। ਨਦਰੀ—ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਵਾਲਾ। ਨਦਰਿ—ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ। ਨਿਹਾਲਣਾ—ਵੇਖਦਾ
 ਹੈ।7।

ਸੰਤ ਸਭਾ—ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਭਾ, ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ। ਜਹ—ਜਿੱਥੇ। ਬੈਸਹਿ—ਬੈਠਦੇ ਹਨ {ਬਹੁ-ਵਚਨ}। ਪ੍ਰਭ ਪਾਸੇ—ਪ੍ਰਭੂ
 ਦੇ ਪਾਸ, ਪ੍ਰਭੂ-ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ। ਮੰਗਲ—ਖੁਸ਼ੀਆਂ। ਗਾਵਹਿ—ਗਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਨਹਦ ਧੁਨਿ—ਇਕ-ਰਸ ਸੁਰ ਨਾਲ।
 ਤਹ—ਉਥੇ। ਚਿਤਾਰਣਾ—ਚੇਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।8।

ਅਰਥ:- ਹੇ ਭਾਈ! ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਦਾ ਹੀ ਸਦਾ ਹੀ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, (ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ) ਉਹ
 ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ, ਅਥਾਹ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਇਹ ਕੌਤਕ ਤਮਾਸੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਖਣੇ
 (ਭਾਂਡੇ) ਭਰ ਦੋਂਦਾ ਹੈ, ਭਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦੋਂਦਾ ਹੈ।5।

ਹੇ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! (ਮਿਹਰ ਕਰ) ਮੈਂ ਮੂੰਹੋਂ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ-ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ। ਹੇ ਅਪਹੁੰਚ ਤੇ
 ਅਥਾਹ ਪ੍ਰਭੂ! (ਕਿਰਪਾ ਕਰ, ਹਰ ਥਾਂ) ਮੈਂ (ਤੈਨੂੰ) ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਾਂ। ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਸੁਣ ਸੁਣ
 ਕੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਮੇਰਾ ਤਨ (ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ) ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਰਹੇ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ! ਤੂੰ ਸਭਨਾਂ
 ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।6।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਹੇ ਭਾਈ! ਸਾਰੇ ਜੀਅ
 ਜੰਤ ਉਸੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤ (ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ) ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।
 ਮਿਹਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਸਭ ਵਲ ਤੱਕਦਾ ਹੈ।7।

ਹੇ ਭਾਈ! ਜਿਸ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ (ਸੰਤ ਜਨ) ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਕੌਤਕ ਤਮਾਸਿਆਂ ਦਾ
 ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਕੇ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਕ-ਰਸ ਸੁਰ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ
 ਗਾਂਦੇ ਹਨ, (ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ) ਉਸ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਦਾਸ ਨਾਨਕ ਭੀ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ
 ਵਿਚ ਵਸਾਏ।8।

ਆਵਣੁ ਜਾਣਾ ਸਭੁ ਚਲਤੁ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖੈ ਖੇਲੁ ਅਪਾਰਾ ॥ ਆਪਿ ਉਪਾਏ
ਉਪਾਵਣਹਾਰਾ ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਪਾਲਣਾ ॥੯॥ ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਜੀਵਾ ਸੋਇ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਾਈ
ਬਲਿਹਾਰੀ ॥ ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਸਿਮਰਉ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਅਗਮ ਅਪਾਰਣਾ ॥੧੦॥ ਤੁਧੁ
ਬਿਨੁ ਦੂਜੇ ਕਿਸੁ ਸਾਲਾਹੀ ॥ ਏਕੇ ਏਕੁ ਜਪੀ ਮਨ ਮਾਹੀ ॥ ਹੁਕਮੁ ਬੁਝਿ ਜਨ ਭਏ ਨਿਹਾਲਾ ਇਹ
ਭਗਤਾ ਕੀ ਘਾਲਣਾ ॥੧੧॥ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿ ਜਪੀਐ ਮਨਿ ਸਾਚਾ ॥ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿ ਰਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਚਾ
॥ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿ ਤੁਟਹਿ ਸਭਿ ਬੰਧਨ ਇਹੁ ਭਰਮੁ ਮੋਹੁ ਪਰਜਲਣਾ ॥੧੨॥ {ਪੰਨਾ 1077}

ਪਦਅਰਥ:- ਆਵਣੁ ਜਾਣਾ—(ਜੀਵਾਂ ਦਾ) ਜੰਮਣਾ ਤੇ ਮਰਨਾ। ਚਲਤੁ—ਤਮਾਸ਼ਾ, ਖੇਲ। ਕਰਿ—ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ।
ਅਪਾਰਾ—ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਭੂ। ਉਪਾਵਣਹਾਰਾ—ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਵਾਲਾ। ਕੀਆ—ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੂੰ। 9।

ਸੁਣਿ—ਸੁਣ ਕੇ। ਜੀਵਾ—ਜੀਵਾਂ, ਮੈਂ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸੋਇ—ਖਬਰ, ਸੋਭਾ। ਜਾਈ—
ਜਾਈ, ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਦੁਇ ਕਰ—ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ {ਬਹੁ-ਵਚਨ}। ਜੋੜਿ—ਜੋੜ ਕੇ। ਸਿਮਰਉ—ਸਿਮਰਉ, ਮੈਂ
ਸਿਮਰਦਾ ਹਾਂ। ਅਪਾਰਣਾ—ਹੇ ਅਪਾਰ! 10।

ਸਾਲਾਹੀ—ਸਾਲਾਹੀ, ਮੈਂ ਸਾਲਾਹਾਂ। ਜਪੀ—ਜਪੀ, ਮੈਂ ਜਪਦਾ ਹਾਂ। ਮਾਹੀ—ਮਾਹਿ, ਵਿਚ। ਬੁਝਿ—ਸਮਝ ਕੇ।
ਜਨ—ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੇਵਕ। ਨਿਹਾਲਾ—ਪ੍ਰਸੰਨ। ਘਾਲਣਾ—ਮਿਹਨਤ, ਕਮਾਈ। 11।

ਉਪਦੇਸਿ—ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਹੀਂ। ਜਪੀਐ—ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨਿ—ਮਨ ਵਿਚ। ਸਾਚਾ—ਸਦਾ-ਥਿਰ ਪ੍ਰਭੂ।
ਰੰਗਿ—ਪ੍ਰੇਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ। ਰਾਚਾ—ਰਚ-ਮਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਟਹਿ—ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ {ਬਹੁ-ਵਚਨ}। ਸਭਿ—ਸਾਰੇ।
ਪਰਜਾਲਣਾ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 12।

ਅਰਥ:- ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! (ਜੀਵਾਂ ਦਾ) ਜੰਮਣਾ ਤੇ ਮਰਨਾ—ਇਹ ਸਾਰਾ ਤੇਰਾ (ਰਚਿਆ) ਖੇਲ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ! ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਭੂ
ਇਹ ਖੇਲ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ (ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ) ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਆਪਣੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ (ਜੀਵਾਂ) ਨੂੰ (ਆਪ ਹੀ) ਪਾਲਦਾ ਹੈ। 9।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੀ ਸੋਭਾ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਹੇ
ਮੇਰੇ ਅਪਹੁੰਚ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਮਾਲਕ! (ਜਦੋਂ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਮੈਂ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਤੈਨੂੰ ਸਿਮਰਦਾ
ਹਾਂ। 10।

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ
ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਜਪਦਾ ਹਾਂ। ਤੇਰੇ ਸੇਵਕ ਤੇਰੀ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਸਦਾ ਖਿੜੇ-ਮੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ—ਇਹ ਹੈ ਤੇਰਿਆਂ ਭਗਤਾਂ
ਦੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ। 11।

ਹੇ ਭਾਈ! ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਹੀਂ ਮਨ ਵਿਚ ਸਦਾ-ਥਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼
ਉਤੇ ਤੁਰ ਕੇ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਿਚਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਭਾਈ! ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਰਕਤਿ ਨਾਲ
(ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇਹ ਭਟਕਣਾ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਹ
ਮੋਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 12।

ਜਹ ਰਾਖੈ ਸੋਈ ਸੁਖ ਥਾਨਾ ॥ ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨਾ ॥ ਬਿਨਸੇ ਬੈਰ ਨਾਹੀ ਕੇ ਬੈਰੀ ਸਭੁ ਏਕੋ
ਹੈ ਭਾਲਣਾ ॥੧੩॥ ਡਰ ਚੂਕੇ ਬਿਨਸੇ ਅੰਧਿਆਰੇ ॥ ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰਖ ਨਿਰਾਰੇ ॥ ਆਪੁ ਛੋਡਿ
ਪਏ ਸਰਣਾਈ ਜਿਸ ਕਾ ਸਾ ਤਿਸੁ ਘਾਲਣਾ ॥੧੪॥ ਐਸਾ ਕੇ ਵਡਭਾਗੀ ਆਇਆ ॥ ਆਠ ਪਹਰ

ਜਿਨਿ ਖਸਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਰੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਸੇ ਪਰਵਾਰ ਸਧਾਰਣਾ ॥ ੧੫ ॥
ਇਹ ਬਖਸੀਸ ਖਸਮ ਤੇ ਪਾਵਾ ॥ ਆਠ ਪਹਰ ਕਰ ਜੋੜਿ ਧਿਆਵਾ ॥ ਨਾਮੁ ਜਪੀ ਨਾਮਿ ਸਹਜਿ
ਸਮਾਵਾ ਨਾਮੁ ਨਾਨਕ ਮਿਲੈ ਉਚਾਰਣਾ ॥੧੬॥੧੬॥ {ਪੰਨਾ 1077}

ਪਦਅਰਥ:- ਜਹ—ਜਿਥੋ। ਰਾਖੈ—(ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਾਨੂੰ) ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸੁਖ ਥਾਨਾ—ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਥਾਂ। ਸਹਜ—
ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਹੀ। ਭਲ—ਭਲਾ। ਮਾਨਾ—ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਬੈਰ—(ਸਾਰੇ) ਵੈਰ। ਸਭੁ—ਹਰ ਥਾਂ। ਏਕੋ—ਇਕ
ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਹੀ।13।

ਚੂਕੇ—ਮੁੱਕ ਗਏ। ਅੰਧਿਆਰੇ—(ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਾਹ ਦੇ) ਹਨੇਰੇ। ਨਿਰਾਰੇ—ਨਿਰਾਲਾ, ਨਿਰਲੇਪ।
ਆਪੁ—ਆਪਾ-ਭਾਵ। ਛੋਡਿ—ਤਿਆਗ ਕੇ। ਜਿਸ ਕਾ—{ਸੰਬੰਧਕ 'ਕਾ' ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਫਜ਼ 'ਜਿਸ' ਦਾ ਉੱਡ
ਗਿਆ ਹੈ} ਜਿਸ (ਪ੍ਰਭੂ) ਦਾ। ਸਾ—ਸੀ, ਹੈ। ਤਿਸੁ ਘਾਲਣਾ—ਉਸ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ) ਦੀ ਘਾਲ-ਕਮਾਈ।14।

ਕੋ—ਕੋਈ (ਵਿਰਲਾ) ਮਨੁੱਖ। ਜਿਨਿ—ਜਿਸ (ਮਨੁੱਖ) ਨੇ। ਕੈ ਸੰਗਿ—ਦੇ ਨਾਲ, ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ। ਸਭੁ ਕੋਈ—
ਹਰੇਕ ਜੀਵ। ਸਧਾਰਣਾ—ਆਸਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।15।

ਬਖਸੀਸ—ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਦਾਤਿ। ਤੇ—ਤੋਂ। ਪਾਵਾ—ਪਾਵਾਂ, ਮੈਂ ਹਾਸਲ ਕਰਾਂ। ਕਰ ਜੋੜਿ—(ਦੋਵੇਂ) ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ।
ਧਿਆਵਾ—ਧਿਆਵਾਂ, ਮੈਂ ਸਿਮਰਦਾ ਰਹਾਂ। ਜਪੀ—ਜਪੀਂ, ਮੈਂ ਜਪਾਂ। ਨਾਮਿ—ਨਾਮ ਵਿਚ। ਸਹਜਿ—ਆਤਮਕ
ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ। ਸਮਾਵਾ—ਸਮਾਵਾਂ, ਸਮਾਇਆ ਰਹਾਂ। 16।

ਅਰਥ:- ਹੇ ਭਾਈ! ('ਐਸਾ ਕੇ ਵਡਭਾਗੀ ਆਇਆ' ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ) ਜਿਥੋ (ਪਰਮਾਤਮਾ
ਸਾਨੂੰ) (ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ) ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਥਾਂ ਹੈ, (ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ) ਜੋ ਕੁਝ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਭਲਾਈ
ਵਾਸਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, (ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ) ਸਾਰੇ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, (ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿਚ)
ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦਾ, (ਜਿਹੜਾ) ਹਰ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਹੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।13।

ਹੇ ਭਾਈ! ('ਐਸਾ ਕੇ ਵਡਭਾਗੀ ਆਇਆ', ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ) ਸਾਰੇ ਡਰ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇ
ਰਸਤੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਨੇਰੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, (ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ) ਨਿਰਲੇਪ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, (ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ)
ਆਪਾ-ਭਾਵ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਰਨੀਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸੇ (ਦੇ
ਸਿਮਰਨ) ਦੀ ਘਾਲ-ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।14।

ਹੇ ਭਾਈ! ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅੱਠੇ ਪਹਰ ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ
ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ (ਰਹਿ ਕੇ) ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਵਾਸਤੇ ਸਹਾਰਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।15।

ਹੇ ਨਾਨਕ! (ਆਖ—ਹੇ ਭਾਈ! ਜੇ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਮਿਹਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ) ਮੈਂ ਉਸ ਮਾਲਕ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਦਾਤਿ
ਹਾਸਿਲ ਕਰਾਂ ਕਿ ਅੱਠੇ ਪਹਰ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਦਾ ਰਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਰਹਾਂ, ਉਸ
ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਦਾਤਿ ਮਿਲੀ ਰਹੇ। 16।16।